

บทบาทภาษาบาลีในภาษาไทย:

เอื้อน เล่งเจริญ

ภาษาบาลีเป็นภาษาโบราณตะวันออก (Oriental Language) ซึ่งใช้จารึกคำสอนในพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะในนิกายเถรวาท (Theravada) ส่วนในนิกายมหายาน ใช้ภาษาสันสกฤต, ธิเบต และจีน ภาษาบาลีได้เข้ามามีความสัมพันธ์และมีบทบาทต่อภาษาไทย นับตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงนี้เพราะอิทธิพลพระพุทธศาสนา ซึ่งคนไทยนับถือกันมาตั้งแต่โบราณกาล

ในสมัยพุทธกาล คำสอนของพระพุทธองค์ ที่เรียกว่า “พุทธวจนะ” ได้ถูกถ่ายทอดต่อกันมาโดยวิธีมุขปาฐะ คือการท่องจำแล้วบอกต่อ ๆ กันมา ได้มีการจารึกพระพุทธวจนะเป็นตัวอักษรครั้งแรกหลังจากสังคายนาพระธรรมวินัย ซึ่งกระทำที่กรุงอนูราชปุระประเทศลังกา ภายใต้บรมราชูปถัมภ์ของพระเจ้าอโศกมหาราช กษัตริย์ผู้ครองประเทศลังกาในสมัยนั้น

กล่าวกันว่า ในการจารึกพระพุทธวจนะเป็นอักษรสิงห์ลครครั้งนี้ จำต้องอาศัยพระเถรานุเถระผู้มีความเชี่ยวชาญในพระไตรปิฎกเป็นจำนวนมาก จากศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช และไตรภูมิพระร่วงของพระยาลิไท จะเห็นได้ชัดแจ้งว่า ภาษาบาลีมีบทบาทต่อภาษาไทยมาก สาเหตุเนื่องจากชาวไทยรับพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ เมื่อเป็นเช่นนี้ ภาษาที่ใช้ในศาสนา คือ ภาษาบาลีจึงได้รับความนิยมโดยปริยาย เพราะถือว่าเป็นภาษาชั้นสูง และศักดิ์สิทธิ์ควรแก่การศึกษาและควรแก่การสนใจของผู้ที่มีความรู้ทางภาษาบาลี ได้รับความนับถือและยกย่องว่า เป็นผู้คงแก่เรียน

จากประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย พอจะกล่าวได้ว่า พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ทรงศึกษาพระไตรปิฎกภาษาเขมร (บาลี) อย่างเชี่ยวชาญ พระองค์ทรงเทศนาสอนพสกนิกรทุกวัน เว้นวันพระและฤดูเข้าพรรษา เพราะมีพระสงฆ์เทศน์สอนอยู่เป็นประจำแล้ว

ประจักษ์พยานที่เห็นได้ชัดคือ ศิลปจารึก
ของพ่อขุนรามคำแหง ซึ่งมีภาษาบาลีปะปน
อยู่มากดังตัวอย่างที่นำมาแสดง

“.....พ่อขุนรามคำแหงกระทำโอย-
ทานแก่มหาเถร สังฆราช ปราชญ์เรียนจบ
พระไตรปิฎก.....”

“.....ในวันเดือนเต็มเดือนดับ พ่อ-
ขุนรามคำแหงขึ้นขี่ช้างไปนบพระอรหันต์...

“.....ในวันเต็ม ฝูงปุศุกรรมมหาเถร
ขึ้นนั่งเหนือขตารัน สวดธรรมแก่อุบาสกฝูง
ท่วยจำศีล.....”

จากศิลปจารึกนี้ คำว่า ทาน, มหาเถระ
สังฆราช, ไตรปิฎก, อรหันต์, อุบาสก
เถรมหาเถร เป็นคำบาลี

จากหลักฐานดังกล่าว พอจะสรุปได้ว่า
ภาษาบาลีได้เข้ามามีบทบาทในภาษาไทย
ตั้งแต่สมัยสุโขทัย

กระทั่งในปัจจุบันนี้ จะเห็นได้ว่า ภาษา
บาลียังมิได้ล้มตายไปจากภาษาไทยเลย มีแต่
จะเพิ่มมากขึ้นเพียงแต่เป็นภาษาบาลีแบบ
ประยุกต์ คือเปลี่ยนรูปและเสียงไปบ้างเล็กน้อย
เพื่อความสะดวกในการออกเสียงของ
คนไทย แต่รากศัพท์เดิมมาจากภาษาบาลี

ศัพท์ทางวิชาการสมัยใหม่ ล้วนแต่มีรากมา
จากภาษาบาลีทั้งสิ้น

ดังนั้น การที่บางคนกล่าวว่า ภาษาบาลี
เป็นภาษาตาย จึงยังมีถูกต้องนัก เพราะ
ตามความเป็นจริงแล้ว ภาษาบาลียังปรากฏ
อยู่ แต่มิได้เป็นภาษาของชาติใด ด้วยเหตุนี้
ภาษาบาลีจึงยังต้องศึกษาอยู่ทั่วไปในมหาวิทยา
ลัยตะวันตกและตะวันออก โดยจัดไว้ใน
ประเภทวิชาภาษาตะวันออก

ศาสตราจารย์ อานันท์ เกาศัลยานะ
กล่าวไว้ในหนังสือ ๒๕๐๐ ปีแห่งพระพุทธ
ศาสนาว่า “ภาษาและวรรณคดีบาลี ไม่เพียง
แต่มีอิทธิพลต่อภาษาอินเดียสมัยใหม่เท่านั้น
แต่ยังมีอิทธิพลต่อความเจริญของภาษาไทย
พม่า และลังกา อีกด้วย วรรณคดีบาลีมีค่า
ยิ่งต่อประวัติศาสตร์อินเดียโบราณ นักประ-
วัติศาสตร์สามารถจะรู้ประวัติศาสตร์อิน
เดียได้ชัดด้วยอาศัยวรรณคดีบาลีเป็นเครื่อง
มือ

ศาสตราจารย์ พุทธทศตะ กล่าวว่
“ความรู้ทางภาษาบาลีมีประโยชน์ยิ่งต่อนัก
ศึกษาทางภาษาศาสตร์ และประวัติศาสตร์อิน
เดีย บาลีเป็นภาษาคลาสสิกของชาวพุทธใน
ประเทศลังกา, พม่า และไทย การศึกษา

ภาษาบาลีช่วยให้ได้ทราบว่ พระพุทธองค์ ได้ทรงประทานอะไรไว้แก่มนุษย์ชาติเมื่อ ๒๕ ศตวรรษมาแล้ว.

Prof Neuman กล่าวว่า "One Who Knows Pali Needs no light from outside"

ถ้าเปรียบพระพุทธวจนะเหมือนทองคำบริสุทธิ์ ภาษาบาลีก็คือภาชนะที่รองรับทองคำบริสุทธิ์นั้น (ผู้เขียน)

ความเป็นมาของภาษาบาลี

คำว่า "บาลี" นักปราชญ์ทางภาษาหลายท่านได้แสดงทรรศนะต่างกันดังนี้

๑. คำว่า บาลี (Pali) มาจากคำว่า บัมกติ เปลี่ยนจากบัมกติ เป็น บัมติ จาก บัมติ เป็น บัลลิต จาก บัลลิต เป็น ปาลี คือบาลีนั่นเอง โดยนัยนี้คำว่าบาลีหมายถึง พระไตรปิฎก

อีกนัยหนึ่ง บางท่านอธิบายว่าคำว่า บัลลิต เป็นชื่อของหมู่บ้าน ในความหมายนี้คำว่า ปาลี (บาลี) จึงเป็นภาษาของชาวบ้านบัลลิต

๒. คำว่า บาลีมาจากคำว่า "ปาตลี" ด้วยอำนาจของการกลืนเสียงคำว่า ปาตลี จึงกลายมาเป็น ปาลี ในความหมายนี้ นักปราชญ์ได้อธิบายว่า บาลีเป็นภาษาของชาวเมืองปาตลีบุตร ซึ่งเป็นเมืองหลวงของแคว้นมคธ

ด้วยเหตุนี้ภาษาบาลีได้ชื่อว่า ภาษามคธ หรือ ภาษามาคธี

๓. นักภาษาศาสตร์ ให้ความเห็นว่ คำว่า บาลี มาจากรากศัพท์ว่า "ปาล" แปลว่ารักษา มีรูปวิเคราะห์ว่า สอดุดิ ปาเลตติติ: ปาลี. "แปลว่าภาษานี้รักษาความของตนไว้" หมายถึงภาษาที่มีกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ที่แน่นอน มีความหมายไม่เปลี่ยนแปลง เพราะมีลักษณะของภาษาที่คงตัว ดังนั้นแม้เวลาจะล่วงเลยมานานเป็นเวลาหลายศตวรรษ แต่ไวยากรณ์และลักษณะของภาษายังไม่เปลี่ยนแปลงยังสามารถรักษารูปและความหมายของตนไว้ได้

อย่างไรก็ตาม พอจะสรุปได้ว่าภาษาบาลีเป็นภาษาเก่าที่ใช้จารึกคำสอนในพระพุทธศาสนาภาษาบาลีเกิดขึ้นครั้งแรกในแคว้นมคธ ซึ่งเป็นศูนย์กลางการศึกษา และเผยแผ่พระพุทธศาสนาหลายศตวรรษแล้ว ความรู้ทางภาษาบาลีจะเป็นประโยชน์แก่การศึกษา นิรุกติศาสตร์ และประวัติศาสตร์อินเดียโบราณอย่างยิ่ง การศึกษาภาษาบาลีช่วยให้เข้าใจพระพุทธศาสนาได้ดีซึ่ง ดังนั้นภาษาบาลีจึงเป็นเครื่องมือค้นคว้าวิชาการทางพระพุทธศาสนาที่ดีย่อม

นานาทรรศนะเกี่ยวกับภาษาบาลี

เกี่ยวกับภาษาบาลี มีนักปราชญ์ทางภาษา ได้แสดงความเห็นไว้ดังนี้

๑. ภาษาบาลี คือภาษาที่ได้รับการปรับปรุง และดัดแปลงมาจากภาษาปรากฤต ซึ่งเป็นภาษาถิ่นที่ใช้พูดกัน ในสมัยพุทธกาล พระพุทธองค์ได้ทรงใช้ภาษาปรากฤตที่ดัดแปลงแล้ว (บาลี) ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

๒. ภาษาบาลีคือ ภาษาของชาวมคธ ดังนั้นจึงมีชื่อว่า “มคธี” คือภาษาของชาวเมืองมคธ อันเป็นศูนย์กลางการศึกษา พระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาล

๓. ภาษาบาลี คือภาษาถิ่นโดยเฉพาะทางนี้ โดยยึดถือหลักว่า คำว่า ปาลิมาจากปัลลิส ซึ่งเป็นชื่อของหมู่บ้าน

๔. ภาษาบาลี คือภาษาของชาวเมืองอุชเชนี โดยให้เหตุผลว่า พระมหินทรเถระผู้ซึ่งได้ไปเผยแผ่พุทธศาสนาในประเทศลังกา เป็นชาวเมืองอุชเชนี ดังนั้นภาษาที่พระมหินทรเถระ ใช้จึงเป็นภาษาของท่าน คือ ภาษาบาลี

ถิ่นกำเนิดภาษาบาลี

ภาษาบาลีเป็นภาษาอินโด-อารยัน (Indo-Aryan) ยุคกลางเกิดครั้งแรกในเมืองมคธ

ซึ่งเป็นศูนย์กลางการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ชาวลังกาเรียกภาษาบาลีว่า มุลภาษา หมายถึงภาษาเดิมที่ใช้ในพระไตรปิฎก คำว่า ภาษาเดิม หรือมุลภาษา พระพุทธโฆษาจารย์หมายถึง ภาษาบาลี

Prof Sten Konow มีความเห็นว่าภาษาบาลีเกิดในภาคเหนือของอินเดียแถบภูเขาหิมาลัย ส่วน Prof Oldenburg มีความเห็นว่าภาษาบาลีเกิดในแคว้นกาลิงกะ

ตระกูลภาษาบาลี

ภาษาบาลีอยู่ในตระกูลภาษาอินโด-ยุโรป (Indo European) ตระกูลเดียวกันภาษาสันสกฤต, กรีก, ละติน ภาษาในตระกูลนี้มีลักษณะเฉพาะคือ เป็นภาษาที่มีวิภक्तिปัจจัย (Inflectional Language) มีวิธีการสร้างคำด้วยการประกอบจากธาตุ และวิธีผันด้วยวิภक्ति หมายความว่าคำทุกคำในภาษาบาลีและสันสกฤต หรือภาษาอื่นๆ ในตระกูลเดียวกันนี้ จะต้องนำไปผันด้วยวิภक्तिก่อนแล้วจึงจะนำมาใช้เขียนเป็นประโยคได้ หากมิได้ผันวิภक्तिก่อน จะนำมาใช้หาได้ไม่ ดังนั้นบาลีสันสกฤตจึงเป็นภาษาคำผัน ด้วยการนำวิภक्तिมาต่อที่ท้ายคำเดิม จะทำให้ได้คำที่มีรูปต่างๆ กัน เพื่อความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งจึงขอนำตัวอย่างมาแสดงในที่นี้

คำเติม มนุสฺส (มนุษย์) เมื่อนำไปผัน
วิภัติแล้ว จะมีรูปดังนี้

	เอกพจน์	พหูพจน์
วิภัติที่ ๑	มนุสฺโส	มนุสฺสตา
„ ๒	มนุสฺสํ	มนุสฺสเส
„ ๓	มนุสฺสเสน	มนุสฺสเสหิ-ภิ
„ ๔	มนุสฺสสฺสฺส	มนุสฺสสฺสฺสํ
„ ๕	มนุสฺสสมา	มนุสฺสเสหิ
„ ๖	มนุสฺสสฺสฺส	มนุสฺสสฺสฺสํ
„ ๗	มนุสฺสสฺมี, มนุสฺสเส	มนุสฺสเสสฺสุ
„ ๘	มนุสฺส	มนุสฺสตา

ความหมายและหน้าที่ของวิภัติ

วิภัติแต่ละวิภัติมีหน้าที่และความหมาย
ดังนี้

- วิภัติที่ ๑ ทำหน้าที่เป็นประธาน
„ ๒ ทำหน้าที่เป็นกรรม
„ ๓ แสดงถึงสาเหตุ, เหตุผล และ
เครื่องมือในการกระทำสิ่งใด
สิ่งหนึ่ง
„ ๔ ทำหน้าที่เป็นกรรมรอง และ
แสดงถึงวัตถุประสงค์
„ ๕ แสดงถึงความเคลื่อนไหวจาก
ที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง สาเหตุ,
ทิศทาง, การกำหนดเวลา
จากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง

- „ ๖ แสดงความเป็นเจ้าของ
„ ๗ แสดงถึงสถานที่, กาลเวลา
„ ๘ คำร้องเรียก

คำแปลวิภัติทั้ง ๘

วิภัติที่ ๑ แปลว่า “อันว่า” ในภาษา
ไทยไม่นิยมใช้

- „ ๒ „ ซึ่ง, สู้, ยัง, สิ้น
„ ๓ „ ด้วย, โดย, อัน, ตาม,
เพราะ, มี
„ ๔ „ แก่, เพื่อ, ต่อ
„ ๕ „ แต่, จาก, กว่า, เหตุ
„ ๖ „ แห่ง, ของ, เมื่อ
„ ๗ „ ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ,
ในเพราะ
„ ๘ „ คู่ก่อน, นี้แน่, ข้าแต่

ในการสร้างประโยคภาษาบาลี จำต้องรู้
หน้าที่ของคำ แล้วนำคำที่แจกวิภัติแล้วไป
ใช้ตามที่ต้องการคือ ถ้าต้องการคำเป็นประ-
ธาน ก็ต้องใช้วิภัติที่ ๑ ถ้าต้องการคำทำหน้าที่
กรรม ก็ต้องใช้วิภัติที่ ๒ ดังตัวอย่าง

ชโน สกฺฉํ ปสฺสุติ คนเห็นนก
อหํ ชนํ ปสฺสุสามิ ข้าพเจ้าเห็นคน
คำว่า ชโน (วิภัติที่ ๑) ทำหน้าที่เป็นประธาน
คำว่า ชนํ (วิภัติที่ ๒) ทำหน้าที่เป็นกรรม

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า คำทุกคำในบาลี ต้องประกอบวิภัติก่อน จึงนำมาใช้ในประโยคได้

ดังได้กล่าวแล้วว่า ภาษาละติน ก็เป็นภาษาที่มีวิภัติปัจจัย เช่นเดียวกับบาลีและสันสกฤตจึงใคร่ขอนำตัวอย่างมาแสดงเพื่อเปรียบเทียบในที่นี้ แต่พึงทราบด้วยว่า ในภาษาละติน มีวิภัติเพียง ๖ ส่วนในบาลีมี ๘

วิภัติในภาษาละติน

ศัพท์เดิม Insul

	เอกพจน์	พหูพจน์
วิภัติที่ ๑	Insul-a	Insul-ae
„ ๒	Insul-am	Insul-as
„ ๓	Insul-ae	Insul-arum
„ ๔	Insul-ae	Insul-is
„ ๕	Insul-a	Insul-is
„ ๖	Insul-a	Insul-ae

ในภาษาสันสกฤตมีวิภัติ ๘ แต่มีวิภณะ ๓ คือ เอกวิภณะ ทวิวิภณะ และพหุวิภณะ

จากตัวอย่างที่นำมาแสดง จะเห็นได้ว่า ภาษาละติน ละติน สันสกฤต เป็นภาษาต้องผันคำหรือภาษามีวิภัติ (Inflectional Language) หากไม่ผันวิภัติ จะนำคำไปใช้ใน

ประโยคไม่ได้ อาจกล่าวได้ว่าลักษณะเฉพาะของภาษาในตระกูล อินโด-ยุโรป คือ ภาษาที่ต้องอาศัยวิภัติปัจจัยเพราะเป็นภาษาคำผัน

วิภัติของภาษาละติน

ภาษาละติน มีชื่อต่าง ๆ ดังนี้

๑. ต้นติภาษา คือภาษาที่มีระเบียบ มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน

๒. มุลภาษา คือภาษาเดิมซึ่งใช้จารึกคัมภีร์ในพระพุทธศาสนา

๓. มาคธี คือภาษามคธ

๔. Inflectional — ภาษามีวิภัติปัจจัย

๕. Synthetic — ภาษาสังเคราะห์ คือรวมเอาวิภัติปัจจัย จะแยกออกจากกันไม่ได้ คือเป็นภาษาที่กลมกลืนด้วยวิภัติปัจจัย

อักษรในภาษาละติน

เนื่องจากภาษาละติน ไม่มีตัวอักษรโดยเฉพาะ คือเมื่อชาติไหนศึกษา ก็มักจะใช้ตัวอักษรของชาตินั้น ดังนั้นในภาษาละตินจึงมีตัวอักษรหลายประเภทคือ ในประเทศอินเดีย วรรฐเบงกอล ใช้ตัวอักษรเบงกาลี ส่วนในรัฐอื่นๆ ใช้ตัวอักษรเทวนาครีในประเทศลังกา ใช้ตัวอักษรสิงหล ในพะม่าใช้ตัวอักษรพะม่า ส่วนในประเทศไทยก็ใช้อักษรไทย

กล่าวกันว่า ตัวอักษรของชาติต่างๆ ที่กล่าวมานี้ มาจากอักษรพราหมี ซึ่งใช้ในศิลาจารึกพระเจ้าอโศกมหาราช แม้ว่าภาษาบาลีจะเกิดในประเทศอินเดีย แต่ก็ได้จารึกเป็นลายลักษณ์อักษรครั้งแรกในประเทศลังกา โดยใช้ตัวอักษรภาษาสิงหล ซึ่งเป็นภาษาของชาวลังกา แต่เดิมนั้นภาษาบาลีได้ถูกถ่ายทอดกันมาโดยการท่องจำแล้วบอกสืบต่อกันมาวิธีนี้เรียกว่า มุขปาฐะ

เมื่อภาษาบาลีถูกนำไปเผยแพร่ในทวีปยุโรป Prof Fausboll เป็นผู้ริเริ่มเขียนภาษาบาลี โดยใช้ตัวอักษรโรมัน นับแต่นั้นมาตัวอักษรโรมันจึงเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก

ในประเทศอินเดีย ในปัจจุบันใช้อักษรเบงกาลี, เทวนาครี และโรมันเขียนภาษาบาลี

ไวยากรณ์บาลี (Pali Grammar)

ไวยากรณ์บาลี แบ่งออกเป็น ๓ ภาค ดังนี้

๑. อักษรวิธี (Phonology) ว่าด้วยตัวอักษรในภาษาบาลี คือสระและพยัญชนะ ฐานกรณ์ ที่เกิดและการทำเสียงของสระและพยัญชนะ การซ้อนพยัญชนะ (พยัญชนะสังโยค) เป็นต้น

๒. วจวิภาค (Mophology) ว่าด้วยการจำแนกคำ การสร้างคำในภาษาบาลีกล่าวถึง นามศัพท์, กิริยาศัพท์ และอภัยยศัพท์

นามศัพท์ คือการสร้างคำ นามคุณนาม และสรรพนามด้วยวิธีนำไปผันวิภัติก่อนจะนำมาใช้ในประโยค

กิริยาศัพท์ กล่าวถึงวิธีการสร้างคำกิริยา ซึ่งจะต้องประกอบด้วย ชาติ, บัณฑิต และวิภัติ

อภัยยศัพท์ ว่าด้วยศัพท์อีกประเภทหนึ่ง ซึ่งไม่ต้องนำผันวิภัติเหมือนกับนามศัพท์ ศัพท์ส่วนหนึ่ง (มีน้อย) ซึ่งไม่ต้องนำผันวิภัตินี้ เรียกว่าอภัยยศัพท์ (Indeclinable Particle)

๓. วากยสัมพันธ์ (Syntax) ว่าด้วยความสัมพันธ์ของคำในประโยค

ทรรศนะเกี่ยวกับบาลีศึกษา

ภาษาบาลี เป็นภาษาที่ใช้จารึกคำสอนในพระพุทธศาสนา นิกายเถรวาท (นิกายมหายานใช้ภาษาสันสกฤต) ภาษาบาลีเกิดครั้งแรกในแคว้นมคธ ประเทศอินเดีย ซึ่งเป็นศูนย์กลางการศึกษาวิชาการทางพระพุทธศาสนามาหลายศตวรรษแล้ว

ภาษาบาลีเป็นภาษาโบราณ ตะวันออก ความรู้ทางภาษาบาลีเป็นประโยชน์แก่นักศึกษาวិชาวนิรุกติศาสตร์ (Philology) และประวัติศาสตร์อินเดียโบราณอย่างยิ่ง นอกจากนี้ การศึกษาภาษาบาลีช่วยให้เข้าใจพระพุทธศาสนาได้ลึกซึ้ง เพราะคำสอนในพระพุทธศาสนา (พระไตรปิฎก) บรรจุอยู่ในภาษาบาลี ดังนั้นภาษาบาลีจึงเป็นเครื่องมือค้นคว้าวิชาการทางพระพุทธศาสนาได้อย่างดีเยี่ยม

ปัจจุบันนี้ ภาษาภาษาบาลีถือว่าเป็นภาษาคลาสสิกของชาวพุทธในประเทศศรีเบต, ศรีลังกา, พม่า, ไทย ในศตวรรษที่ผ่านมา ได้มีนักปราชญ์ทางตะวันตกมีความสนใจ ได้ศึกษาภาษาบาลีอย่างจริงจังอีกทั้ง ได้เขียนบทความชักชวนให้ศึกษาภาษาบาลี ในขณะที่เดียวกัน ได้จัดพิมพ์ตำราภาษาบาลีด้วยอักษรโรมัน ทั้งนี้ด้วยความพยายามของศาสตราจารย์ T.W. Rhys Davids และ Prof H. Goldenburg.

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้มีการศึกษาภาษาบาลีในมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั้งทางตะวันตกและตะวันออก นอกจากนี้ ได้มีผู้ที่สนใจศึกษาภาษาเป็นพิเศษ เพื่อค้นคว้าคำสอน

ซึ่งเปรียบประหนึ่งประทีปนำทางชีวิต ซึ่งพระพุทธองค์ได้ทรงประทานแก่มนุษยชาติ เมื่อ ๒๕ ศตวรรษล่วงมาแล้ว และเพื่อค้นคว้าหาความรู้ทางนิรุกติศาสตร์ และประวัติศาสตร์ ซึ่งจารึกไว้ด้วยภาษาบาลี

กล่าวโดยสรุป ภาษาบาลีเป็นภาษาที่ควรแก่การศึกษาเพราะ

๑. เป็นภาษาที่มีระเบียบแบบแผนที่ดี (ต้นติ) ช่วยเอื้ออำนวยในการศึกษาภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ
๒. เป็นเครื่องมือในการค้นคว้าวิชาการทางพุทธศาสนาอย่างดียิ่ง
๓. เป็นเครื่องมือในการค้นคว้าประวัติศาสตร์อินเดียโบราณ
๔. ช่วยให้ความรอบรู้ในวิชาศัพทศาสตร์
๕. เอื้ออำนวยแก่การศึกษาภาษาไทย โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศัพท์ ซึ่งมีรากมาจากภาษาบาลี
๖. ช่วยให้ความรอบรู้ทางด้านอักษรศาสตร์

บทบาทภาษาบาลีที่มีต่อภาษาไทย

นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ภาษาบาลี (ต้นติภาษา) ไม่เพียงแต่ใช้จารึกคำสอนพระพุทธศาสนาในนิภายเถรวาทเท่านั้น หากแต่

มีบทบาทต่อภาษาต่างๆ เช่น ฮินดี, พม่า, ลังกา, และไทยอีกด้วย

ในที่นี้จะขอกล่าวในส่วนที่เกี่ยวกับภาษาไทยอย่างเดียว เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าภาษาบาลีได้เข้ามามีบทบาทต่อภาษาไทยนับตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นราชธานี จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ประจักษ์พยานที่เห็นได้ชัดคือศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง และวรรณคดีไตรภูมิพระร่วง (เทญมิกถา) ของพระยาสิทธิ

ในตอนแรกๆ ภาษาบาลีอาจใช้ในภาษาทางศาสนาเท่านั้น แต่เนื่องจากพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทยมาตั้งแต่โบราณกาล ดังนั้นภาษาบาลีซึ่งเป็นภาษาทางศาสนาจึงเข้ามามีบทบาทต่อภาษาไทยอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ทั้งนี้เพราะเรามีความนิยมในภาษาบาลีว่าเป็นภาษาสูง และเป็นภาษาศักดิ์สิทธิ์เช่นเดียวกับชาวตะวันตก มีความนิยมในภาษาละติน ซึ่งเป็นภาษาที่จารึกในคัมภีร์ไบเบิลของศาสนาคริสต์

เพราะความนิยมที่มีต่อภาษาบาลี เป็นเหตุทำให้ภาษาบาลีได้เข้ามาปะปนอยู่ในภาษาไทยโดยวิธีปรับปรุงคัดแปลง รูปและเสียงเล็กน้อย วิธีนี้เรียกว่า "วิธีประยุกต์"

คือวิธีการคัดแปลงรูปและเสียง ดังตัวอย่างบาลีว่า ทุกชะ: ไทยนำมาใช้ ทุกซ์ บาลี: วิสุทธิ ไทย: วิสุทธ์ เป็นต้น

ความจำเป็นที่ต้องนำคำบาลีมาใช้ในภาษาไทย เนื่องจากศัพท์ที่มีรากมาจากภาษาบาลีมีความไพเราะ กะทัดรัด มีความหมายชัดเจน และอมความได้มาก โดยเฉพาะศัพท์บัญญัติทางวิชาการต่างๆ เราไม่อาจจะหากำไทยที่มีความหมายสมบูรณ์ได้ ตัวอย่างคำว่า "สื่อสารมวลชนและการบอกข่าว" เมื่อนำมาบัญญัติเป็นรูปบาลีสันสกฤต จะได้คำว่า "นิเทศศาสตร์" ซึ่งมีความสมบูรณ์และออกเสียงได้ชัดกะทัดรัด (ศัพท์นี้พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงบัญญัติ)

อนึ่ง การที่เกิดศัพท์บัญญัติ (ซึ่งมีรากศัพท์มาจากบาลี-สันสกฤต) ขึ้นมากมายในภาษาไทย ถือได้ว่าเป็นวิวัฒนาการของภาษาไทยและเป็นความสามารถของคนไทย ที่มีวิธีบัญญัติศัพท์และสร้างคำใหม่ขึ้นมาใช้ เราควรจะยกย่องท่านผู้บัญญัติศัพท์ เพราะท่านได้สร้างคำใหม่ให้เราใช้ มีบางท่านแสดงความเห็นว่าเป็นภาษาแขก ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ถูกนัก เพราะเรานำมาแต่รากศัพท์ ได้

ดัดแปลงรูปร่างให้เหมาะสม และสะดวกในการออกเสียง ถ้าจะว่าเป็นแขก ก็เป็นแขกที่ถูกตัดทอน ทัดเกล้าออกจนหมดเกือบจะไม่มีความเป็นแขกอยู่เลย ข้าพเจ้าเห็นว่าความคิดที่ว่าเป็นภาษาแขกเป็นความคิดแบบถอยหลังเข้าคลอง ถ้าจะว่าเป็นความคิดแบบชาตินิยม ก็เป็นชาตินิยมที่ขาดเหตุผลเราควรจะมองว่า เป็นวิวัฒนาการของภาษาไทยทำให้เกิดมีคำใช้มากขึ้น เพราะลำพังภาษาไทยเกือบจะไม่พอใช้ เราจึงต้องมีศัพท์ใหม่

หากเราได้พิจารณาโดยถี่ถ้วนแล้วจะเห็นว่า ศัพท์ภาษาซึ่งมีรากมาจากภาษาบาลีมีใช้มากทั้งในชีวิตประจำวันและทางวิชาการ ตัวอย่างเช่น ชีวิต, จิต, วิญญาณ, ปัญญา, คณะ, คณะบดี, อธิการบดี, สุข, ทุกข์ เหล่านี้ล้วนแต่มีรากศัพท์มาจากบาลีทั้งสิ้นน่าจะเรียกว่า ศัพท์ไทย-บาลี นอกจากนี้ชื่อสถานที่, บุคคล และวิชาการต่างๆ ล้วนแต่ต้องอาศัยภาษาบาลี และสันสกฤตทั้งสิ้น ความจริงข้อนี้เราไม่อาจปฏิเสธได้

มีบางคนกล่าวว่า ภาษาบาลีเป็นภาษาตาย หากว่าผู้กล่าวหมายถึงภาษาที่ไม่ได้ใช้

พูดคำกล่าวนั้นอาจจะถูก แต่ถ้าหมายความว่าภาษาบาลีไม่ได้มีอยู่ในโลก, สูญหายไปจากโลก และไม่มีประโยชน์ ข้าพเจ้าเห็นว่าคำกล่าวนั้นไม่ถูกต้องนัก เพราะภาษาบาลียังมีจารึกอยู่ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะในนิกายเถรวาท คัมภีร์ภาษาบาลีเป็นแบบฉบับ ซึ่งปรากฏให้เห็นอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้ ภาษาบาลีมีบทบาทต่อภาษาในเอเชียเช่น ฮินดี, เนปาลี, สิงหล, ไทย เฉพาะภาษาไทยมากยิ่งขึ้น ผู้ที่ไม่รู้ภาษาบาลี น่าจะทดลองศึกษาภาษาบาลีอย่างจริงจัง เพื่อจะได้เข้าใจอย่างถ่องแท้ในคุณค่าของภาษาบาลี ดีกว่าพูดด้วยความไม่รู้

เพื่อชี้ให้เห็นว่า ภาษาบาลีมีบทบาทต่อภาษาไทย ข้าพเจ้าจะขอ นำคำไทย ซึ่งมีรากศัพท์มาจากบาลีมาแสดงในที่นี้ โดยสังเขป ศัพท์ที่มีตัว "ส" ในวงเล็บเป็นภาษาสันสกฤต แต่เนื่องจากมีรากเหมือนกับภาษาบาลี และมีรูปใกล้เคียงกับภาษาบาลีมาก จึงนำมาแสดงไว้ด้วย

บาลี	ไทยนำมาใช้	ความหมาย
ทุกฺกตฺติ	ทุกฺกตฺติ	ทางที่ไม่เจริญ, ทางที่มีความทุกข์, ทางชั่ว
ทฺพฺพล	ทฺพฺพล	ไม่มีกำลัง, ทพฺพลภาพ
สุกฺกตฺติ	สุกฺกตฺติ	ทางดี, ทางไปแล้วสบาย, ทางที่มีความเจริญ
สุวจน	สุพจน	คำพูดที่ดี, พุดดี
สงฺวร	สงฺวร	สำรวจ, ระมัดระวัง
สหกรณ	สหกรณ์	การกระทำร่วมกัน
สหชาติ	สหชาติ	เกิดร่วมกัน, เกิดในวันเดียวกัน
สหยา	สหยา	เพื่อน, ไปด้วยกันในความกตติ, มีความคิดเหมือนกัน
สกล	สากล	ทั้งหมด, ทั่วไป
สปปาย	สบาย	ความสบาย
สุข	สุข	ความสุข, ความทนได้ง่าย
สุนฺทร	สุนทร	ดี
สุภ	สุภา	ดี, งาม
สุนฺทรีย	สุนทรียะ	ความงาม
สนฺธิ	สนธิ	การต่อ
สมภาว	สมภาพ	ความเสมอ
อณ	อณู	เล็ก, น้อย
อากร	อากร	บ่อเกิด
อนุมฺติ	อนุมติ	ยินยอม, รับรู้
อคฺค	อคค	เปรียบเทียบไม่ได้, ยอด
อุทฺย	อุทัย	อุทัย, ขึ้น, โผล่
องฺค	องค์	อวัยวะ, องค์
อาจาร	อาจาระ	ความประพฤติ

บาลี	ไทยนำมาใช้	ความหมาย
ประธาน	ประธาน (ส)	ประธาน, หัวหน้า
ปณิธาน	ปณิธาน	ความตั้งใจมั่น
ประเทศ	ประเทศ (ส)	ประเทศ
ประกาส	ประกาส (ส)	แสงสว่าง
ประกา	ประกา (ส)	แสงสว่าง
ปรีติ	ปรีติ (ส)	ความสำเร็จ
ประเภท	ประเภท (ส)	ประเภท, ความแตกต่าง
ปราศ	ปราศ (ส)	การปกครอง
ประเวศ	ประเวศ (ส)	การเข้าไป
ปัจเจก	ปัจเจก	เฉพาะคนเดียว, หรือสิ่งเดียว เช่น ปัจเจกชน ปัจเจกลักษณะ ปัจเจกภาพ
ปฏิทิน	ปฏิทิน	ปฏิทิน, เฉพาะวัน, รายวัน
ปฏิคม	ปฏิคม	การต้อนรับ
ปฏิวัติ	ปฏิวัติ	หมุนกลับ, เปลี่ยนแปลง, เปลี่ยนจากของเดิม
ประวัติ	ประวัติ (ส)	เรื่องราว, ประวัติ
ปัจจุบันการ	ปัจจุบันการ	การลุกขึ้นต้อนรับ
ปิติ	ปิติ	ความปิติ, ความอิ่มใจ, ความยินดีอย่างยิ่ง
ปฏิเสธ	ปฏิเสธ	การห้าม, ปฏิเสธ
ผาสุก	ผาสุก	ความผาสุก, ความสบาย
สัมผัส	สัมผัส	สัมผัส, การถูกต้อง
สงวน	สงวน	ควรสงวน, ความสลัดใจ
สมภพ	สมภพ	การเกิด
บริโภค	บริโภค	การบริโภค, การกิน
อุปโภค	อุปโภค	การใช้สอย
อุโฆษ	อุโฆษ (ส)	กึกก้อง, นามอุโฆษ

บาลี	ไทยนำมาใช้	ความหมาย
อุตุตม	อุตุม	สูงสูด
อาคนตุก	อาคนตุกะ	ผู้มาเยี่ยม, แหก
อาทร	อาทร	เอื้อเฟื้อ
อาสน	อาสนะ	ที่นั่ง, ที่สำหรับนั่ง
อาคม	อาคม	การมา
อหีสา	อหิงสา	ความไม่เบียดเบียน
สหรมุิก	สหธรรมิก	ผู้ประพฤติธรรมร่วมกัน
นายก	นายก	ผู้นำ, หัวหน้า
อุปนายก	อุปนายก	รองผู้นำ, รองหัวหน้า
รัฐपाल	รัฐบาล	ผู้รักษาเมือง, ผู้ปกครองเมือง
รัฐมนตี	รัฐมนตรี	ผู้ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการบริหารประเทศ, ที่ปรึกษาในการปกครองประเทศ
กุสโลบาย	กุศโลบาย	อุบายที่ฉลาด, อุบายที่ดีงาม, วิธีที่ดี
วิเทโสบาย	วิเทโสบาย	อุบายเกี่ยวกับต่างประเทศ
นาวิกโยธิน	นาวิกโยธิน	ทหารเรือ
บริหาร	บริหาร	การบริหาร, การปกครอง, การดำเนินงาน
วฑุฒน	วัฒนา, พัฒนา,	ความเจริญ, การทำให้เจริญ
พลชการ	พลชการ	เกี่ยวกับกำลัง, เป็นใหญ่ทางกำลัง, การจัดการทางด้านกำลัง
คณปติ	คณบดี	หัวหน้าคณะ, ผู้เป็นใหญ่ในคณะ, หัวหน้าหมู่
คุณานิสงส	คุณานิสงส์	คุณและอานิสงส์
คุณากร	คุณากร	บ่อเกิดแห่งคุณความดี
คณิสฺสร	คณิศร (ส)	ผู้เป็นใหญ่ในหมู่คณะ

บาลี	ไทยนำมาใช้	ความหมาย
พลาณภาพ	พลาณภาพ	อานภาพแห่งกำลัง
อุตุนิยม	อุตุนิยม	กำหนดฤดู, บอกฤดู
นโรคม	นโรคม	ผู้เป็นใหญ่, ยอดคน, สูงสุดในหมู่คน
อุตุตมการณ	อุตุตมการณ	อุตุตมการณ, เป้าหมายอันสูงสุด
ปริสุทธ	ปริสุทธ	ความบริสุทธิ์. ความสะอาด
สมย	สมัย	สมัย
วิวิธภณฺฑ	พิพิธภณฺฑ	พิพิธภณฺฑ, ของหลายอย่าง, ของต่าง ๆ
วิวิฑน	วิวิฑน	วิวิฑนาการ, ความเจริญโดยลำดับ
วินย	วินัย	ระเบียบ, ข้อบังคับ, การนำไปในทางที่ดี
วิโรจน	วิโรจน	ความรุ่งเรือง
วิรัช	วิรัช	ปราศจากธุรี, ปราศจากความกำหนด
วิรัชช	ไพรัช	ต่างประเทศ (ไพรัชประเทศ)
วิมล	พิมล	ไม่มีความเศร้าหมอง, ไม่มีมลทิน
วิจกฺข	วิจักข (ส)	ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง
วิชา	วิชา	ความรู้, ความรู้แจ้ง
ปริญญา	ปริญญา	ความรอบรู้
อสุจิ	อสุจิ	ไม่สะอาด
อภย	อภย	ไม่มีภัย, ไม่มีความกลัว
อาณตฺติ	อาณตฺติ	ข้อบังคับ, คำสั่ง
อารมฺมณ	อารมณ	อารมณ
อาภรณ	อาภรณ	เครื่องแต่งตัว, เครื่องประดับ
อากร	อากร	บ่อเกิด, แหล่งกำเนิด
อามิส	อามิส	สิ่งของ, สินจ้าง, รางวัล

บาลี	ไทยนำมาใช้	ความหมาย
องค์	องค์	องค์
อมร	อมร	ไม่ตาย
อมต	อมตะ	ไม่ตาย
อคติ	อคติ	ทางไม่ควรเดิน, ไม่ควรไป, ความลำเอียง
อนุวัติ	อนุวัติ	หมุนไปตาม, คล้อยตาม
อนุสาสก	อนุสาสก	ผู้สอน
อนุสาสน	อนุสาสน์	การสอน, การพรีาสอน
อนุมติ	อนุมัติ	การรู้, การรับรู้, อนุมัติ
อนุสรณ	อนุสรณ์	ที่ระลึก
อนุสรุณีย์	อนุสรณีย์	ควรแก่การระลึกถึง
อนุสฺสติ	อนุสติ	ตามระลึก
อุปมา	อุปมา	การเปรียบเทียบ
ภินฺทน	ภินท์	ทำลาย, สลาย
เภท	เภท	แตกต่างกัน, การทำลาย, การระลึก
เภทนาการ	เภทนาการ	การแตกทำลาย
โภชน	โภชนา	การกิน, ของกิน, อาหาร
ภูมि	ภูมิ	พื้นที่, แผ่นดิน
ภาค	ภาค	ส่วน
ภาคี	ภาคี	ผู้มีส่วน
ภاتا	ภاتا, ภรตา (ส)	พี่น้อง, ความเป็นพี่น้อง
ภาว	ภาพ	ความเป็น
ภเวี	ภเวี	กลอง
ภริยา	ภริยา, ภรรยา (ส)	ภรรยา, หญิงที่ชายควรเลี้ยง
ภมร	ภมร	แมลงผึ้ง

บาลี	ไทยนำมาใช้	ความหมาย
วิโมกฺข	วิโมกข์	ความหลุดพ้น
วิรติ	วิรติ	ความมกเว้น
วิริย	วิริยะ	ความเพียรพยายาม
วิวาท	วิวาท	การโต้เถียง
วิวาห	วิวาห์	การแต่งงาน
วิเวก	วิเวก	ความสงบ, ความวิเวก, ความสงบ
เวทนา	เวทนา	ความรู้สึก
วิญญู	วิญญู	ผู้รู้แจ้ง วิญญูชน
วีร	วีระ	กล้าหาญ
วิชาน	พินาน	ความรู้ประจักษ์
วิชิต	พิชิต	ชนะ,ปราบได้สำเร็จ
วิญญาณ	วิญญาณ	ความรู้แจ้ง, จิต
วิทส	วิทศ (ส)	ต่างประเทศ
วิธี	วิธี	วิธี, แนวทาง
วิมาน	วิมาน, พิมาน	สถานที่อยู่ในสวรรค์, ที่อยู่ของเทวดา
วิปโยค	วิปโยค	ความพลัดพราก
วิภาค	วิภาค	ส่วน, แผนก, แบ่งส่วน
วิถิ	วิถิ	ทาง
วสฺสา	วัสสา	ปี
วุฑฺฒิ	วุฑฺฒิ	ความเจริญ
สฺติ	สฺติ	ความระลึกได้
กงฺขา	กังขา	ความสงสัย
กิจฺจ	กิจ	สิ่งควรทำ, หน้าที่

บาลี	ไทยนำมาใช้	ความหมาย
ชนติ	ชนติ	ความอดทน
คณ	คณะ	หมู่, คณะ
การว	การวะ	ความเคารพ
คาม	คาม	บ้าน
คิริ	คีรี	ภูเขา
เกห	เกหา	บ้าน
ฆาน	ฆาน	จมูก
อาการ	อาการ	บ้านเรือน
อนภาค	อนภาค	ส่วนย่อย, ส่วนเล็กน้อย
อนสาสนีย	อนสาสนีย์	คำสอน, สิ่งที่ควรสอน
อธิฐาน	อธิฐาน	ความตั้งใจมั่น, การตัดสินใจ
อตฺตา	อัตตา	ตัวตน
อตฺตภาพ	อัตตภาพ	อัตตภาพ, ตัวตน
อธิปติ	อธิปติ	ผู้เป็นใหญ่, เจ้านาย, ผู้ปกครอง
อนนต	อนันต์	ไม่มีกำหนด, ไม่มีที่สุด
อนาจาร	อนาจาร	สิ่งที่ไม่ควรประพฤติ, ความประพฤติผิด
อิสสรีย	อิสสรียะ	ความเป็นใหญ่, ความไม่เป็นทาส
อุปฺตติ	อุปฺติ	การเกิดขึ้น
อนฺตราย	อันตราย	อันตราย
ปมุข	ประมุข (ส)	หัวหน้า
ปทีป	ประทีป (ส)	แสงสว่าง, ดวงประทีป
ปรโลก	ปรโลก	โลกอื่น, โลกหน้า
ปริจเจท	ปริจเจท	กำหนด, ตอน
ปวร	บวร	เลิศ, ประเสริฐ

บาลี	ไทยนำมาใช้	ความหมาย
บรม	บรม	สูงสุด, บรม
ประณีต	ประณีต (ส)	ความละเอียด, ความประณีต
บุญญ	บุญ	บุญ, ความดี
เปต	เปต (ส)	ผู้ที่จากโลกนี้ไป
ปฐม	ปฐม	อันแรก, ที่หนึ่ง
ประโยชน์	ประโยชน์ (ส)	ประโยชน์
ปุจฉา	ปุจฉา	การถาม, คำถาม
ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ย้อนถาม
ปริบูรณ์	บริบูรณ์	เต็มรอบ, ไม่พร่อง
บริวาร	บริวาร	ผู้แวดล้อม
ปริวิตกก	ปริวิตก	การตรึกตรอง, ความคิดใคร่ครวญ
วินาส	พินาส	ความย่อยยับ, ความเสียหาย
วิปัสสนา	วิปัสสนา	ความเห็นแจ้ง
วิมุตติ	วิมุตติ	ความหลุดพ้น
อุตุตร	อุตุตร	บน, เหนือ
อนิจจ	อนิจจ	ความไม่แน่นอน
อัทฒ	อัทฒ	ครึ่ง, เสี้ยว
อาวาส	อาวาส	ที่อยู่, อาศัย
อภิรมณ	อภิรมณ	ความชื่นชม ยินดียิ่ง
อาสย	อาศัย	การอยู่อาศัย
อาวุฐ	อาวุฐ	อาวุฐ
สนฺนิปาต	สนฺนิปาต	การประชุม
สมชฺชา	สมชฺชา	มหรสพ, การประชุมใหญ่

บาลี	"ไทยนำมาใช้	ความหมาย
สมปตฺติ	สมปตฺติ	สมปตฺติ
สมภาพ	สมภาพ	ความเสมอ
สนฺทนา	สนทนา	การไหลไป, (พูดจา), การพักผ่อน
สนธิ	สนธิ	การต่อ
เสวนา	เสวนา	การคบ, การเสพ
สมาคม	สมาคม	สมาคม
สภา	สภา	สภา
สุนฺทร	สุนฺทร	ดี, งาม
สุนฺทรีย	สุนฺทรียะ	สิ่งดีงาม, สุนฺทรียภาพ
สนฺถว	สนฺถวะ	ความเป็นมิตร, ไมตรี, คັນเคย
สุภ	สุภ	สวยงาม
โสธ	โสธ (ส)	การฟัง, โสธ
สุกร	สุกร	สุกร
เอกภาพ	เอกภาพ	ความเป็นหนึ่ง
เอกนิยม	เอกนิยม	กำหนดสิ่งเดียว, นิยมสิ่งเดียว, ถือเพียงสิ่งเดียว
เอนก	เอนก	มิใช่หนึ่ง, มากกว่าหนึ่ง
อภิปาย	อภิปราย (ส)	อภิปราย, การพูด
อภิญญา	อภิญญา	ความรู้ยิ่ง
อนุจร	อนุจร	ผู้ติดตาม
อนุสนฺธิ	อนุสนฺธิ	ความสืบเนื่อง, ความติดต่อกัน
อลงฺกรณ	อลงฺกรณ	การประทับ, การตกแต่ง

"One who knows pali needs no light outside." (Neuman)

Einuben von Satzmodellen...

นฤมล จ้าวสุวรรณ

ในระยะ ๓-๔ ปีที่ผ่านมา ได้มีผู้เขียนตำราเรียนภาษาเยอรมันขึ้นมาใหม่หลายเล่ม โดยใช้วิธีการสอนแบบโสตทัศนศึกษา เครื่องมือประกอบการสอน ก็คือ สไลด์ เทป เครื่องเล่นเทป เครื่องฟัง เครื่องฉายสไลด์แบบฉายรูปออกมาจากจอกระจกฟ้า โดยไม่ต้องทำให้ห้องมืด ทำให้สามารถสอนได้ในระหว่างฉายสไลด์ และ overhead-projector อุปกรณ์ ทั้งหมดนี้จะต้องติดตั้งอย่างถาวรในห้องโสตทัศนศึกษา หรือห้องปฏิบัติการทางภาษา เพราะจะอำนวยความสะดวกให้ผู้สอนและผู้เรียน ถ้าปราศจากอุปกรณ์เหล่านี้ การสอนภาษาแบบโสตทัศนศึกษาก็จะไม่ได้ผล หรือได้ผลไม่เต็มที่ อีกประการหนึ่งผู้สอนจะต้องได้รับการอบรมในการสอนแบบนี้มาเป็นอย่างดี และมีความคล่องพอสมควร มิฉะนั้นจะทำให้ชั่วโมงเรียนน่าเบื่อ และไม่สามารถทำให้ผู้เรียนสนุก และสนใจได้ตลอดชั่วโมง ผู้สอนต้องเตรียมการสอนเป็นอย่างดี อย่างมี

ระเบียบสำหรับบทเรียนในแต่ละชั่วโมง และจะต้อง "active" อยู่ตลอดเวลา

การสอนส่วนหนึ่งซึ่งจำเป็นสำหรับการสอนแบบโสตทัศนศึกษาดังกล่าวก็คือการให้ผู้เรียนฝึกพูดตามรูปแบบประโยคที่เรียกว่าการ drill ตาม pattern ต่างๆ อันที่จริงการ drill นี้ เรารู้จักกันมานานแล้วในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ผู้สอนและผู้เรียนหลายคนที่เคยมีประสบการณ์ในการสอน และการเรียนแบบนี้มาบ้าง ได้กล่าวว่าเป็นสิ่งที่น่าเบื่อ ไม่สนุก และไม่ได้ผลอะไรนอกจากพูดตามไปเท่านั้น เมื่อผู้เรียนออกนอกห้องเรียนก็ลืมหมด แต่จากประสบการณ์ของผู้เขียน นักเรียนที่เรียนภาษาเยอรมัน โดยวิธีนี้จะพูดได้เร็วกว่าผู้ที่เรียนแต่หลักไวยากรณ์ตามแบบเก่า เพราะเคยได้ฟังและได้พูดประโยคแบบนี้ๆ ซ้ำๆ กันหลายหนเหมือนเด็กเล็กๆ ที่เรียนภาษาแม่ของตนจากการที่ได้ยินได้ฟังคำ และประโยคที่ซ้ำๆ กันหลายหนนั่นเอง แต่ก็เป็นธรรมดาที่ผู้เรียนย่อมจะลืมสิ่งที่ได้เรียน

ไปแล้วมากบ้างน้อยบ้างขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละคน

การสอนโดยการให้ฝึกทักษะการพูดและการฟังโดยใช้ drill นี้จะมีประโยชน์มากในการเริ่มเรียนภาษาเยอรมันขั้นต้น แต่มีได้หมายความว่า เมื่อเรียนถึงขั้นสูงแล้วจะใช้ไม่ได้ ภาษาเยอรมันเป็นภาษาที่ยังมีวิภคิตบัพจยอยู่มาก จึงเป็นภาษาที่ค่อนข้างยากสำหรับคนไทย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการฝึกอยู่เสมอ เมื่อเรียนถึงขั้นสูง รูปประโยคและคำที่ใช้ก็ย่อมจะยากขึ้นตามลำดับ อนึ่ง การให้ฝึก drill ที่กล่าวมาตั้งแต่ต้นนี้มีได้หมายความว่า จะให้ผู้สอน drill อยู่ตลอดชั่วโมงสอน การทำเช่นนั้นจะเป็นสิ่งที่น่าเบื่อมาก ควรใช้เวลาในการ drill ไม่เกิน ๑๕ นาที

เมื่อผู้เขียนไปดูการสอนภาษาเยอรมันแบบนี้ที่สถาบันเกอเธ่ เมืองมิวนิค ได้เห็นว่า ครูผู้สอนไม่ได้อธิบายหลักไวยากรณ์เพิ่มเติมหลังจาก drill แล้ว เขาจะให้ผู้เรียนสังเกตรูปประโยคจากการฟังการพูดและสรุปเอาเอง ซึ่งการสอนแบบนี้ไม่สู้จะได้ผลนักสำหรับนักเรียนไทย เพราะนักเรียนไทยส่วนมากชินกับการเรียนกฎเกณฑ์ไวยากรณ์ของภาษาต่างประเทศ ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่า หลังจากการ drill แล้ว ผู้สอนควรสรุปข้อ

สังเกตสั้น ๆ ของรูปประโยคนั้น ๆ ด้วย บางครั้งอาจจะเทียบกับรูปประโยคภาษาไทยก็ได้ จากประสบการณ์ของผู้เขียน เมื่อนักเรียนไทยไม่เข้าใจรูปประโยคที่ drill ไปแล้วก็จะตั้งคำถามว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น และไม่ประสงค์จะฝึกและรับสิ่งอื่น ๆ ต่อไปจนกว่าจะได้รับฟังคำอธิบายในเรื่องนั้นๆ อาจารย์ชาวเยอรมันผู้หนึ่งเล่าว่า หลังจากให้นักเรียนฝึก drill ไปแล้วหลายครั้ง นักเรียนไทยผู้หนึ่งถามว่าทำไมไม่สอนไวยากรณ์ อาจารย์ผู้นั้นตอบว่าที่สอนอยู่ทั้งหมดนี้คือไวยากรณ์

ในหนังสือเรียนที่ใช้วิธีการสอนแบบโสททัศนศึกษาจึงมีแบบฝึกหัดการ drill รูปประโยคต่างๆ อยู่มาก และมีหลายแบบด้วยกัน หนังสือดังกล่าวคือหนังสือชุด Deutsch als Fremdsprache (Braun, Nieder, Schmöe) และหนังสือชุด Deutsch 2000 (Roland Schäpers) นอกจากนี้ยังมีหนังสือที่ปรับปรุงใหม่ของ Schulz, Griesbach ผู้เขียนได้รวบรวมตัวอย่างของการ drill ในแบบต่างๆ ซึ่งนำมาจากหนังสือเรียนและหนังสือแบบฝึกหัดซึ่งใช้สอนกันอยู่ในโรงเรียน และในมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศไทย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และในประเทศอื่นๆ ที่มีการสอนภาษาเยอรมัน โดยหวังว่า

อาจจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สอนภาษาเยอรมัน
อยู่บ้าง เพราะผู้สอนย่อมสามารถดึงรูปประ-
โยคจาก text ที่นำมาให้นักเรียนอ่านหรือ
ฟังมาสร้าง pattern ตามรูปแบบที่จะกล่าว
ดังต่อไปนี้

แบบที่ ๑ : Repetition

แบบนี้เป็นแบบที่ง่ายที่สุด ส่วนมากจะใช้ใน
แบบฝึกหัดขั้นต้นๆ คือผู้สอนพูดนำ (หรือ
ใช้เทป) หนึ่งประโยคเรียกว่าเป็น stimulus
และผู้เรียนจะพูดตามเรียกว่าเป็น response
โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ ในรูปประโยค
นั้น การฝึกแบบนี้เป็นการทำให้ผู้เรียนได้สัง-
เกตรูปประโยคใหม่ ขณะเดียวกันผู้สอน
ต้องระวังเรื่องการออกเสียงทั้งของตนเอง
และของผู้เรียน เช่นการออกเสียงสูงเสียงต่ำ
เสียงหนักเสียงเบา และพูดด้วยความเร็ว
ปรกติ

ตัวอย่าง การฝึก so.....daß

S : Es regnete so stark, daß wir
uns unterstellen mußten.

R : Es regnete so stark, daß wir
uns unterstellen mußten.

S : Es regnete so stark, daß die

Straßen unter Wasser stand.

R : Es regnete so stark, daß die
Straßen unter Wasser stand.

S : Es regnete so stark, daß die
Autos anhalten mußten.

R : Es regnete so stark, daß die
Autos anhalten mußten.

ผู้เรียนจะตั้งใจฟังประโยคที่ผู้สอนพูดนำ
การฝึกแบบนี้จึงมิใช่เป็นการฝึกพูดอย่างเดียว
เพราะผู้เรียนจะพูดตามได้ถูกต้องก็ต่อเมื่อได้
ฟังเสียงถูกต้องแล้ว

การ drill นี้ผู้สอนควรให้ drill พร้อม
กันทั้งชั้นสลับการให้ drill ที่ละคนทั้งนี้ล้วน
แต่จำนวนผู้เรียนจะมากน้อยเพียงใด

แบบที่ ๒ : Reiteration

ผู้สอนให้คำหนึ่งคำหรือประโยคหนึ่งประโยค
ซึ่งผู้เรียนจะต้องจำไว้เพื่อนำไปตอบในคำ
ถามซึ่งผู้สอนจะถามต่อไป การฝึกแบบนี้ผู้
เรียนจะต้องใช้ความจำและความเข้าใจในคำ
โต้ตอบด้วย

ตัวอย่างที่ ๑ S : Meier

R₁ : Wie heißt er ?

R₂ : Meier

S : Hamburg

R₃ : Wo wohnt er ?

R₄ : in Hamburg

S : Verkäufer

R₅ : Was ist er ?

R₆ : Verkäufer

ตัวอย่างที่ ๒ ผู้สอนอาจเขียนตารางบนกระดานดำ (ในกรณีที่ไม่มี overhead-projector) ดังตัวอย่าง

Warum kommt er schon jetzt ?	gerade so früh
	um sieben

Weil er mich sprechen will	Sie sehen
uns fragen muß	
	mitnehmen

S : Warum kommt er schon jetzt ?

R : Weil er uns fragen will.

S : Warum kommt er schon so früh ?

R : Weil er uns mitnehmen muß.

แบบที่ ๓ : Diskrimination

ผู้สอนบอกคำ วลี ประโยคหรือ Intonation อย่างละสองหรือมากกว่านั้น ผู้เรียนจะต้องตอบว่าคำ วลี หรือประโยคที่ให้มานั้นเหมือนกันหรือต่างกัน เป็นการฝึกให้รู้จักสังเกตเสียงและไวยากรณ์ไปในเวลาเดียวกัน

ตัวอย่าง เป็นการฝึกให้ได้ยินความแตกต่างของ "en" และ "em" ของกรรมตรงและกรรมรองของเพศชายและรู้จักกริยาที่ต้องกำรกรรมตรงและกรรมรอง ผู้สอนต้องชี้แจงว่า

ถ้าได้ยิน "en" ให้ตอบว่า A
ถ้าได้ยิน "em" ให้ตอบว่า B

S : Ich treffe meinen Chef.

R : A

S : Ich danke meinem Chef.

R : B

S : Er ruft seinen Freund.

R : A

S : Ich begrüße meinen Chef.

R : A

แบบที่ ๔ Substitution

ผู้สอนให้ตัวอย่างหนึ่งประโยค แล้วให้คำหรือวลีเป็น stimulus ผู้เรียนจะต้องนำคำหรือวลีที่เป็น stimulus นั้นไปแทนที่คำหรือวลีที่ทำหน้าที่ประเภทเดียวกันในประโยคตัวอย่างนั้น

ก. Die einfache Substitution

เป็นการแทนที่อย่างง่าย คือเอาคำหรือวลีไปแทนที่โดยไม่มี การเปลี่ยนแปลงเลย

ตัวอย่าง : การฝึก Passiv

S: Der Brief wird geschrieben,

S: adressiert

R: Der Brief wird adressiert.

S: frankiert

R: Der Brief wird frankiert.

ข. Die Substitution mit Übereinstimmung

เป็นการแทนที่พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงวิภัติปัจจัย คือนำเอาคำหรือวลีไปแทนที่โดยที่ผู้เรียนต้องคิดก่อนว่าเมื่อนำไปแทนที่แล้วจะต้องเปลี่ยนวิภัติ

ปัจจัยอะไรบ้าง เพื่อให้สอดคล้องกับคำ และไวยากรณ์ในประโยคเดิม

ตัวอย่าง S: Gehst du zum Essen?

S: Post

R: Gehst du zur Post?

S: Bahnhof

R: Gehst du zum Bahnhof?

ค. Die wechselnde Substitution

เป็นการแทนที่ที่มี stimulus มากกว่าหนึ่งชนิด (หมายถึงเป็นคำที่มีหน้าที่ต่างกันประโยค)

ตัวอย่าง S: Er hat einen Tennis-schläger mitgebracht.

S: sie (zeigt dabei auf eine weibliche Person)

R: Sie hat einen Tennis-schläger mitgebracht.

S: eingepackt

R: Sie hat einen Tennis-schläger eingepackt.

S: ein Sommerkleid

R: Sie hat ein Sommerkleid eingepackt.

S: mitgebracht

R: Sie hat ein Sommerkleid
mitgebracht.

ง. Die wechselnde Substitution mit Übereinstimmung

เป็นการแทนที่ที่มี stimulus มากกว่า
หนึ่งชนิด พร้อมทั้งมีการเปลี่ยนแปลง
วิภัติปัจจัย

ตัวอย่าง S: Ich möchte eine Zeitung.

S: er

R: Er möchte eine Zeitung.

S: wir

R: Wir möchten eine Zeitung.

S: Zigaretten

R: Wir möchten Zigaretten.

แบบที่ ๕: Transformation

ผู้สอนพูดประโยคตัวอย่าง หนึ่งหรือสอง
ประโยค ผู้เรียนจะต้องสร้างรูปประโยค
ขึ้นใหม่ให้ใจความสัมพันธ์กับประโยค
เดิม การเปลี่ยนแปลงอาจเป็นคำนำ
ศัพท์ ส่วนวน วิภัติปัจจัย การฝึกแบบ
นี้ทำให้ผู้เรียนรู้จักคิดด้วยตัวเองว่าจะ
ต้องตอบว่าอย่างไร

ตัวอย่างที่ ๑: แบบฝึกหัดต้นเป็นการฝึกให้รู้จัก

ใช้ Infinitivsatz

S: Ich möchte mich gern
in ein Lokal setzen.

R: Ich hätte auch Lust,
mich in ein Lokal zu
setzen.

S: Ich möchte gern einen
Kaffee trinken.

R: Ich hätte auch Lust,
einen Kaffee zu trinken.

S: Ich möchte gern einen
Ausflug machen.

R: Ich hätte auch Lust,
einen Ausflug zu machen.

ตัวอย่างที่ ๒: แบบฝึกหัดต้นเป็นการฝึกการ

ใช้ Konjunktiv

S: Habe ich zu spät ange-
rufen ?

R: Ja, Sie hätten viel früher
schreiben müssen.

S: Habe ich zu spät
geschrieben ?

R: Ja, Sie hätten viel früher
schreiben müssen.

S: Habe ich zu spät angefangen ?

R: Ja, Sie hätten viel früher anfangen müssen.

แบบที่ ๖: Kontextualisation

stimulus อาจเป็นหนึ่งหรือสองประโยค และมีประโยคคำตอบไว้ให้แล้วถึงแม้ stimulus หรือสถานการณ์จะเปลี่ยนไป แต่ก็ยังคงใช้ประโยคคำตอบตัวอย่างนั้นตอบได้เสมอ เป็นการฝึกการใช้สำนวนนั้นๆ โดยเฉพาะ

ตัวอย่างที่ ๑ S: Kommen Sie bitte so früh wie möglich !

Die Angelegenheit ist dringend.

R₁: Ich werde mich beeilen.

S: Sind Sie um 9 Uhr hier ?

R₂: Sogar noch früher !

R₃: Um so besser !

S: Zum Flughafen bitte !
Und fahren Sie schnell !
Ich habe es eilig.

Schaffen Sie es in 20 Minuten ?

R₁: Sogar noch schneller !

R₂: Um so besser !

S: Sind Sie mit Ihrer neuen Stelle zufrieden ?

R₁: Ja, sehr !

S: Und verdienen Sie auch so viel, wie Sie gehofft hatten ?

R₂: Sogar noch mehr !

R₃: Um so besser !

แบบที่ ๗: Invention

ผู้สอนให้ประโยคตัวอย่างหนึ่งประโยคแล้วให้คำหรือวลีเป็น Stimulus เช่น ให้คำนามเป็น Stimulus ไปแทนคำนามคำหนึ่งในประโยคตัวอย่างนั้น ผู้เรียนจะต้องหาคำกริยาที่มีความสัมพันธ์กับคำนามคำใหม่นั้นมาเอง เท่ากับมีที่ว่างสองแห่งในประโยคตัวอย่างที่ต้องนำคำหรือวลีมาแทนที่

ตัวอย่างที่ ๑ เป็นการฝึกให้ผู้เรียนใช้คำกริยาให้เข้ากับคำนามคำนั้น

S: Sie hat einen Brief geschrieben.

S : eine Zeitung

R : Sie hat eine Zeitung
gelesen.

S : einen Film

R : Sie hat einen Film gese-
hen.

ตัวอย่างที่ ๒ S : Er hat eine Frage gestellt.

S : Ausflug

R : Er hat einen Ausflug
gemacht.

S : Entscheidung

R : Er hat seine Entscheidung
getroffen.

S : Selbstmord

R : Er hat einen Selbstmord
begangen.

แบบที่ ๘ : Situative Sprechübung

ผู้สอนจะเล่าเรื่องหรือสถานการณ์สั้น ๆ
ให้ฟัง แล้วให้คำถามและคำตอบเป็น
ประโยคตัวอย่าง ต่อไปผู้สอนจะตั้งคำ
ถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องนั้นโดยใช้รูปประ-
โยคในทำนองเดียวกับตัวอย่าง ผู้เรียนจะ
ต้องตอบโดยใช้รูปแบบที่เป็นคำตอบตัว
อย่าง

ตัวอย่าง :

Sie sind immer noch gegen
die Emanzipation der Frau und halten
es deshalb für ganz normal, daß sich
eine verheiratete Frau nur um den Haushalt
kümmert. Bei einem Interview könnten
Sie Ihre Meinung folgendermaßen zum
Ausdruck bringen :

S : Was halten Sie davon,
daß eine verheiratete
Frau berufstätig ist ?

R : Wenn es nach mir ginge,
dürfte sie nicht berufs-
tätig sein.

S : Was halten Sie davon,
daß eine verheiratete Frau
einen Beruf ausübt ?

R : Wenn es nach mir ginge,
dürfte sie keinen Beruf
ausüben.

S : Was halten Sie davon,
G : daß eine verheiratete

R : Frau mitverdient ?

R : Wenn es nach mir ginge,
dürfte sie nicht mitver-
dienen.

นอกจากนี้เรายังสามารถสร้าง
แบบฝึกหัดที่แปลกออกไปได้อีกโดยการนำ
เอา drill แบบต่าง ๆ ใหม่มาสวมกันตามความ
เหมาะสมของรูปประโยคและจุดมุ่งหมายใน
การ drill นั้น ๆ เช่น

ตัวอย่างที่ ๑ :

Kontextualisation + Transformation

S : Sind Sie bei dem Unfall nicht verletzt worden ?

R : Nein, ich hatte Glück, nicht verletzt zu werden.

S : Sind Sie denn nicht bestraft worden ?

R : Nein, ich hatte Glück, nicht bestraft zu werden.

S : Sind Sie nicht zum Militärdienst eingezogen worden ?

R : Nein, ich hatte Glück, nicht zum Militärdienst eingezogen zu werden.

ตัวอย่างที่ ๒ :

Substitution + Transformation

S : Wie gefällt Ihnen dieser Anzug ?

R : Der Anzug, den Sie mir vorher gezeigt haben, gefällt mir viel besser.

S : Wie gefällt Ihnen diese Hose ?

R : Die Hose, die Sie mir vorher gezeigt haben, gefällt mir viel besser.

ตัวอย่างที่ ๓ :

Kontextualisation + Substitution

S : Die politische Lage hat sich verschlechtert, Sie hatten ja schon befürchtet !

R : Ja, es ist so gekommen, wie ich befürchtet hatte.

S : Die Regierung ist plötzlich zurückgetreten. Hatten Sie das erwartet ?

R : Ja ! Es ist gekommen, wie ich erwartet hatte.

S : Die Opposition bildet eine neue Regierung ! Sie hatten das ja schon vorausgesagt !

R : Ja. Es ist so gekommen, wie ich vorausgesagt hatte.

บรรณานุกรม

1. Arnsdorf, Eisenberg, Deutsch Sprechen-Deutsch Verstehen, Julius Groos Verlag, Heidelberg, 1974
2. Berger, Rudolf, Deutsch als Fremdsprache I, Sprechübungen, Klett Verlag, Stuttgart, 1971
3. Braun, Nieder, Schmöe, Deutsch als Fremdsprache I B, Klett Verlag, Stuttgart, 1974
4. Kirchhelle, Ute, BNS-Praxis, Klett Verlag, Stuttgart, 1973
5. Lechner, Manfred, Deutsch als Fremdsprache I B, Dialogische Übungen, Klett Verlag, Stuttgart, 1975
6. Lechner, Manfred, Deutsch als Fremdsprache I, Sprechübungen, Klett Verlag, Stuttgart, 1970
7. Lechner, Manfred, Tonbandübungen für Fortgeschrittene, Max Hueber Verlag, München, 1968
8. Richterich, René, Handbuch für einen aktiven Sprachunterricht, Julius Groos Verlag, Heidelberg, 1969
9. Zielinski, Wolf-Dietrich, Der deutsche Nebensatz, Klett Verlag, Stuttgart, 1976

Sincerity and truth are the basis of every Virtue.

